



ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՀԱՆՐԱՔՎԵ
5 ԱՊՐԻԼԻ 2020 ԹՎԱԿԱՆ

ՉԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿ

Սույն ձեռնարկը հրապարակվել է ի կատարումն Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 51-րդ հոդվածի պահանջների: Այն կազմվել է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից՝ «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգիրք» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի, «Հանրաքվեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի որոշումների հիման վրա:



Չանգվածային լրատվության միջոցը հասարակական կարծիքի ձևավորման ամենաազդեցիկ գործիքն է: Չկա չափման միավոր, մեխամիզմ, որը հանրավորություն կընձեռի գնահատել զանգվածային լրատվության միջոցների ազդեցության աստիճանը անհատի նրա

կարծիքի ձևավորման վրա: Յուրաքանչյուր ոք արտաքին միջավայրի կամ կոնկրետ երևույթի վերաբերյալ կարծիք է կազմում ստացած տեղեկատվության միջոցով և զանգվածային լրատվության միջոցները, որպես ինֆորմացիայի աղբյուր ամենահասանելի և տարածված միջոցն ու ձևաչափն են: Չանգվածային լրատվության միջոցների դերն առավել ընդգծվում և կարևորվում է ընտական գործընթացների փուլում: Չանգվածային լրատվության միջոցներն ունեն առանցքային դերակատարում հանդիսանալով տեղեկատվություն ստանալու և տարածելու քաղաքացիների իրավունքի երաշխավորը, նպաստում են հասարակական կարծիքի ձևավորմանն ու օրենսդրությամբ ամրագրված հիմնարար սկզբունքների իրականացմանը: Այդ իսկ պատճառով շատ կարևոր է, որ տեղեկատվական նյութերի բովանդակությունը հիմնված լինի օբյեկտիվության, հավաստիության վրա և համապատասխանի օրենսդրությամբ սահմանված կանոնակարգումներին:

Քվեարկության օրը հանրաքվեի և քվեարկության վերաբերյալ լուսաբանում կարող են իրականացնել՝

- ✓ լրատվական գործունեություն իրականացնող իրավաբանական անձի ներկայացուցիչները,
- ✓ լրատվական գործունեություն իրականացնող անհատ ձեռնարկատեր հանդիսացող ֆիզիկական անձի ներկայացուցիչները (այսուհետ՝ զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչներ):

Չանգվաճային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչները քվեարկության օրը հանրաքվեի և քվեարկության վերաբերյալ լուսաբանում կարող են իրականացնել Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովում հավատարմագրվելուց հետո:

Լրատվական գործունեություն իրականացնողը կարող է հավատարմագրել իր ներկայացուցիչներին, եթե առնվազն **ՄԵԿ ՏԱՐԻ** իր անունից տարածում է լրատվության միջոց:



Մեկ տարվա սահմանափակումը կիրառելի չէ, եթե լրատվական գործունեություն իրականացնողը լրատվության միջոց է տարածում վերգեյմյա եթերային հեռարձակմամբ:

ԶԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉՆԵՐԻ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

Հավատարմագրվելու դիմումը և զանգվաճային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչների ցուցակը, ինչպես նաև ցուցակում փոփոխություններ (լրացումներ) կատարելու մասին դիմումը Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով են ներկայացվում հանրաքվե նշանակելու օրվանից հետո, բայց քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան **15 օր առաջ:**

Քվեարկության օրը հանրաքվեի և քվեարկության վերաբերյալ լուսաբանում իրականացնող լրատվական գործունեություն իրականացնողի ներկայացուցիչները Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովում հավատարմագրվում են «Հանրաքվեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքով Ընտրական օրենսգրքով և Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2016 թվականի նոյեմբերի 9-ի N 120-Ն որոշմամբ սահմանված կարգով և ժամկետներում:

Հավատարմագրվելու **ԴԻՄՈՒՄԸ** պետք է պարունակի.

լրատվական գործունեություն իրականացնող
իրավաբանական անձի լրիվ անվանումը,

կազմակերպական-իրավական ձևը,

գտնվելու վայրը,

եթե լրատվական գործունեություն իրականացնողը
ֆիզիկական անձ է՝ նրա ազգանունը, անունը,
հայրանունը (եթե հայրանունը նշված է անձնագրում)
և բնակության վայրը,

լրատվական գործունեություն իրականացնողի
կողմից տարածվող զանգվածային լրատվության
միջոցի անվանումը,

ծանուցման հասցեն, հեռախոսահամարը,

նշում՝ տվյալ զանգվածային լրատվության միջոցի
տարածման սկզբնաժամկետի մասին,

արտոնագրված վերգետնյա եթերային հեռարձակում
իրականացնելու դեպքում նշում նաև այդ մասին,

ինչպես նաև հանրաքվեի անվանման և
քվեարկության օրվա մասին,

կից ներկայացվող փաստաթղթերի ցանկը,

դիմումի տրման ամսաթիվը,

դիմողի ստորագրությունը:

Դիմումին կից ներկայացվում է զանգվածային լրատվության
միջոցի **ներկայացուցիչների ցուցակը**:

Ցուցակը ներկայացվում է **թղթային և էլեկտրոնային** տարբերակներով:

Ցուցակի էլեկտրոնային տարբերակը ներբեռնվում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի համացանցային կայքից, լրացվում տարբերակում նշված՝ Մայքրոսոֆթ Էքսել (**Microsoft Excel**) եղանակով և ներկայացվում է էլեկտրոնային կրիչով:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչներին տրվող վկայականներն այդ զանգվածային լրատվության միջոցին է հանձնում դիմումն ստանալուց հետո՝ **12 օրվա ընթացքում**:



Վերգետնյա եթերային հեռարձակում իրականացնող զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչներին տրվող վկայականները գույնով ակնհայտորեն տարբերվում են մյուս զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչներին տրվող վկայականներից:

Լրատվական գործունեություն իրականացնողին տրվում են ներկայացված ցուցակում ընդգրկված զանգվածային լրատվության միջոցի հավատարմագրված ներկայացուցիչների թվին համապատասխան քանակի վկայականներ, որոնցում լրացվում է հավատարմագրված զանգվածային լրատվության միջոցի անվանումը: Վկայականում զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչի ազգանունը, անունը, հայրանունը լրացնում է լրատվական գործունեություն իրականացնողը և տրամադրում իր ներկայացուցչին:

Վկայականը կարող է կնքվել համապատասխան կազմակերպության կնիքով:

Զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչները համարվում են հավատարմագրված սահմանված ժամկետում Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովում հավատարմագրվելու մասին գրությունը և վկայականները համապատասխան զանգվածային լրատվության միջոցին տրամադրելուց հետո՝ զանգվածային լրատվության միջոցի հավատարմագրված ներկայացուցիչների վերաբերյալ տեղեկատվությունը Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի **համացանցային կայքում տեղադրելու պահից**:

Նշված տեղեկատվությունը Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի համացանցային կայքում տեղադրվում է **մինչև հավատարմագրվելու մասին գրությունը ուղարկելու օրվան հաջորդող օրվա ավարտը:**



Օտարերկրյա պետության օրենսդրության հիման վրա գործող լրատվական գործունեություն իրականացնողը սահմանված կարգով հավատարմագրվելու մասին դիմումը ներկայացնում է Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարություն:

Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարության կողմից օտարերկրյա պետության օրենսդրության հիման վրա գործող լրատվական գործունեություն իրականացնողի հավատարմագրվելու մասին դիմումը և ներկայացուցիչների ցուցակը ստանալուց հետո ոչ ուշ, քան **հնգօրյա ժամկետում** Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից լրացվում են վկայականները և փոխանցվում Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարություն՝ օտարերկրյա պետության օրենսդրության հիման վրա գործող լրատվական գործունեություն իրականացնողին տրամադրելու համար:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը **մերժում է** զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչների հավատարմագրման մասին դիմումը, եթե այն չի բավարարում «Հանրաքվեի մասին» սահմանադրական օրենքով և Ընտրական օրենսգրքով սահմանված պահանջները, կամ ներկայացված փաստաթղթերը չեն համապատասխանում Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված պահանջներին:

**ԶԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ
ՄԻՋՈՑԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՁԻ
ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ, ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒ
ԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐԸ**



**Զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչն
իրավունք ունի՝**

- **ներկա գտնվել ընտրական հանձնաժողովի նիստերին, իսկ
քվեարկության ընթացքում՝ նաև քվեարկության սենյակում:**

Քվեարկության սենյակում իրավունք ունի միաժամանակ ներկա գտնվել յուրաքանչյուր զանգվածային լրատվության միջոցը ներկայացնող **ՄԵԿ ԼՐԱԳՐՈՂ** և **ՄԵԿ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ** կամ տեսաձայնագրման **ՄԵԿ ՕՊԵՐԱՏՈՐ**:

**! Վկայականն ուժի մեջ է անձը հաստատող
փաստաթղթի առկայության դեպքում:**

**! Զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչը
պարտավոր է հավատարմագրման իր վկայականը
տեսանելի ձևով կրել վերնազգեստի վրա:**

Հանձնաժողովի նախագահին **ԱՐԳԵԼՈՒՄ** է ընտրական հանձնաժողովներում, իսկ քվեարկության ընթացքում՝ նաև քվեարկության սենյակում ներկա գտնվելու իրավունք չունեցող անձանց, ինչպես նաև վերնազգեստի վրա առանց համապատասխան վկայականի անձանց ներկայությունն ընտրական հանձնաժողովում (քվեարկության սենյակում):

Հանձնաժողովի նախագահը դուրս է հրավիրում այն անձանց, ովքեր ունեն քվեարկության սենյակում ներկա գտնվելու իրավունք, սակայն վերնազգեստի վրա տեսանելի ձևով չեն կրում համապատասխան վկայական:

Քվեարկության օրը տեղամասային կենտրոն (քվեարկության սենյակ) զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչի այցելության դեպքում համապատասխան գրառում է կատարվում տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում (նշվում է կազմակերպության անվանումը, զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչի անունը, ազգանունը և տեղամաս մուտք գործելու և տեղամասից հեռանալու ժամը):

Զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչն իրավունք ունի՝

- **հետևելու քվեաթերթիկների և ինքնասուսնձվող դրոշմանիշերի տպագրման, փոխադրման, պահպանման և հաշվարկման գործընթացներին:**

Զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչները կարող են տպագրության ողջ ընթացքում տպագրատանը հետևել քվեաթերթիկների և ինքնասուսնձվող դրոշմանիշերի տպագրմանը, իրենց միջոցներով ուղեկցել քվեաթերթիկները և ինքնասուսնձվող դրոշմանիշերը տպագրատնից տարածքային ընտրական հանձնաժողով, քվեարկության նախորդ օրը՝ տարածքային ընտրական հանձնաժողովից տեղամասային ընտրական հանձնաժողով, իսկ քվեարկության արդյունքներն ամփոփելուց հետո՝ հանրաքվեի փաստաթղթերը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովից տարածքային ընտրական հանձնաժողով տեղափոխող մեքենան:

Զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչները կարող են քվեարկության նախորդ օրը հետևել հանրաքվեի փաստաթղթերը և տեխնիկական սարքավորումները տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներին հատկացնելու գործընթացին, դրանց պահպանմանը, քվեարկության ընթացքին, քվեարկության արդյունքներն ամփոփելու գործընթացին:

**Ձանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչն
իրավունք ունի՝**

- ծանոթանալու Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի, տարածքային ընտրական հանձնաժողովի տնօրինության տակ գտնվող հանրաքվեի փաստաթղթերին և ինքնուրույն կատարել քաղվածքներ, ստանալու պատճեններ այն փաստաթղթերից, որոնք տեղադրված չեն Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի համացանցային կայքում:

**Ձանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչն
իրավունք ունի՝**

- տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի, քարտուղարի կամ հանձնաժողովի անդամներից որևէ մեկի ներկայությամբ, ում կհանձնարարի հանձնաժողովի նախագահը, ծանոթանալու տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի տնօրինության տակ գտնվող հանրաքվեի փաստաթղթերին (բացառությամբ քվեարկության ընթացքում քվեարկությանը մասնակցած քաղաքացիների ցուցակների), դատարանի համապատասխան վճիռներին, քաղաքացիներին տրամադրած լիազոր մարմնի համապատասխան տեղեկանքին: Չմիջամտելով ընտրական հանձնաժողովի աշխատանքներին և չխաթարելով քվեարկության ընթացքը՝ ինքնուրույն կատարելու քաղվածքներ և նշումներ հանրաքվեի փաստաթղթերից (բացառությամբ քվեարկությանը մասնակցած քաղաքացիների ցուցակների, քվեարկության կտրոնների):



Քվեարկության ընթացքում քվեարկությանը մասնակցած քաղաքացիների ցուցակներից և քվեարկության կտրոններից քաղվածքներ և նշումներ կատարելն **ԱՐԳԵԼՎՈՒՄ Է:**

Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը քվեարկության արդյունքների ամփոփման, իսկ տարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի գործընթացը կազմակերպում են այնպես, որ զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչները հնարավորություն ունենան հետևել քվեարկության կտրոնների, ինքնասուսնծվող դրոշմանիշերի հաշվարկման, քվեաթերթիկների վավերականության որոշման, քվեաթերթիկների տեսակավորման, քվեաթերթիկների հաշվարկման գործընթացներին:

Ջանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչը կարող է լուսանկարարել, տեսանկարահանել ընտրական հանձնաժողովների նիստերը, ինչպես նաև քվեարկության ընթացքը և քվեարկության արդյունքների ամփոփման գործընթացը և քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի աշխատանքները՝ չխախտելով քվեարկության գաղտնիության սկզբունքը:

Հանրաքվեի ժամանակ զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչները կարող են լուսանկարել կամ տեսանկարահանել հանրաքվեի տեղամասում կազմված քվեարկության արդյունքների արձանագրությունը:

Ջանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչի պահանջով նրան տրվում է հանրաքվեի տեղամասում քվեարկության արդյունքների արձանագրությունից քաղվածք՝ վավերացված հանձնաժողովի նախագահի և քարտուղարի ստորագրություններով և հանձնաժողովի կնիքով:

Ջանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչն իրավունք ունի՝

- բողոքարկել ընտրական հանձնաժողովի որոշումները, գործողությունները (անգործությունը), եթե գտնում է, որ խախտվել են զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչի «Հանրաքվեի մասին» սահմանադրական օրենքով և Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքով սահմանված իրավունքները:

Ընտրական հանձնաժողովներ ներկայացված դիմումը պետք է ստորագրված լինի, ներառի դիմողի անունը, ազգանունը, հասցեն, տրման ամսաթիվը (կարող է ներառել նաև դիմումատուի հեռախոսահամարը, էլեկտրոնային փոստի հասցեն): Դիմումում պետք է սահմանված լինի դիմումատուի պահանջը, բերված լինեն հիմնավորումները, իսկ հնարավոր ապացույցները պետք է կցված լինեն դիմումին:

Եթե դիմումը ներկայացվում է ներկայացուցչի միջոցով, ապա պետք է ներկայացվի նաև օրենքով սահմանված կարգով տրված լիազորագիր:

Ձանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչի կողմից ներկայացված դիմումներին կից պետք է ներկայացվի զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչի կարգավիճակը հավաստող փաստաթղթի (սահմանված նմուշի վկայականի) պատճենը:

Ձանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչն իրավունք ունի՝

- ազատ տեղաշարժվելու քվեարկության սենյակում՝ քվեաթերթիկների, քվեարկության ծրարների, հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ցուցակների ու քվեատուփի դիտարկման համար:

Ձանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչն իրավունք ունի՝

- հրապարակայնորեն, այդ թվում՝ զանգվածային լրատվության միջոցներով հայտնելու կարծիք, անելու հայտարարություն՝ հանրաքվեի կազմակերպման և անցկացման վերաբերյալ:

Ձանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչի «Հանրաքվեի մասին» սահմանադրական օրենքով և Ընտրական օրենսգրքով սահմանված իրավունքների որևէ սահմանափակում չի թույլատրվում, բացառությամբ՝

1. Չանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչը կարող է հեռացվել ընտրական հանձնաժողովի նիստից, իսկ քվեարկության օրը՝ տեղամասային կենտրոնից միայն այն դեպքերում, երբ՝ խախտում է Ընտրական օրենսգրքի պահանջներն այն եղանակով, որն էապես խաթարում է ընտրական հանձնաժողովի բնականոն աշխատանքը կամ քվեարկության բնականոն ընթացքը:

Չանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչին ընտրական հանձնաժողովի նիստից, իսկ քվեարկության օրը՝ տեղամասային կենտրոնից՝ հեռացնելու մասին որոշումն ընդունվում է ընտրական հանձնաժողովի անդամների ընդհանուր թվի ձայների **առնվազն 2/3-ով**:

2. Եթե քվեարկության սենյակում գտնվող դիտորդների, զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչների թիվն այնքան է, որ ակնհայտորեն խաթարում է քվեարկության բնականոն ընթացքը, ապա տեղամասային ընտրական հանձնաժողովն իրավասու է հանձնաժողովի անդամների ընդհանուր թվի ձայների **առնվազն 2/3-ով** ընդունված որոշմամբ սահմանելու քվեարկության սենյակում միաժամանակյա գտնվելու իրավունք ունեցող դիտորդների և զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչների առավելագույն թիվը:

Որոշումը պետք է համապատասխանի համաչափության սկզբունքին, և ամեն դեպքում այդ որոշմամբ սահմանված թիվը **չի կարող նվազ լինել 15-ից**:

Այդ սահմանափակումը չի տարածվում.

-  այցելուների,
-  միջազգային դիտորդների
-  վերգետնյա եթերային հեռարձակում իրականացնող հեռուստառադիոընկերությունների ներկայացուցիչների վրա:

Ջանգվաձային լրատվության միջոցի ներկայացուցչին տեղամասային կենտրոնից կամ ընտրական հանձնաժողովի նիստերից դուրս հրավիրելու դեպքում ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում կատարվում է համապատասխան գրառում՝ նշելով պատճառները:

Ջանգվաձային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչն իրավունք չունի՝

- ✖ միջամտելու ընտրական հանձնաժողովի աշխատանքներին,
- ✖ միջամտելու ընտրական հանձնաժողովի կողմից որոշումների ընդունմանը,
- ✖ միջամտելու քվեարկության ընթացքին,
- ✖ իրականացնելու քարոզչություն,
- ✖ ընտրական հանձնաժողովի անդամներին տալու ցուցումներ, ներկայացնելու պահանջներ:

Ջանգվաձային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչը պարտավոր է՝

- իր իրավունքներն իրականացնելիս լինել անկողմնակալ, չեզոք, հրապարակայնորեն որևէ կանխակալ դիրքորոշում չարտահայտել կամ նախապատվելի վերաբերմունք չդրսևորել հանրաքվեի քարոզչության կողմերի հետ կապված որևէ հարցի նկատմամբ,
- տեսանելի ձևով կրել վկայականը,
- գրանցվել ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում ընտրական հանձնաժողովի նիստերին, ինչպես նաև քվեարկության ընթացքում՝ քվեարկության սենյակում ներկա գտնվելու համար,
- պահպանել «Հանրաքվեի մասին» սահմանադրական օրենքի և Ընտրական օրենսգրքի պահանջները:

ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏ- ՐԱՍՏՈՒՄԸ ԵՎ ԱՆՑԿԱՑՈՒՄԸ

ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽՈՐԴ ՕՐԸ



Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովը՝

✓ իր նիստում վիճակահանությամբ բաշխում է տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամի անհատական կնիքները

✓ հաշվում և դասավորում է քվեաթերթիկներն ու քվեարկության ծրարները՝ առանձնացնելով հարյուրական քվեաթերթիկ և քվեարկության ծրար

✓ հանրաքվեի փաստաթղթերը և նյութերը տեղավորում է չիրկիզվող պահարանում և կնքում այն.

✓ կահավորում է քվեարկության սենյակը, որը պետք է ավարտի մինչև ժամը 24.00-ն:

✓ Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը քվեարկության նախորդ օրը մասնագետին է հանձնում տեխնիկական սարքավորման կոմպլեկտը:

✓ Մասնագետը ստանում է տեխնիկական սարքավորման կոմպլեկտը և մյուս պարագաները, ստուգում է դրանց ամբողջականությունը, որից հետո իրականացնում է տեխնիկական սարքավորման միացման և տվյալների ստուգման աշխատանքները:

Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը պահարանը փակում և փակման մասը ստանձնում է թղթով, որի վրա ստորագրում են հանձնաժողովի նախագահը և քարտուղարը. հանձնաժողովի մյուս անդամները և վստահված անձինք ևս կարող են ստորագրել ստանձված թղթի վրա: Հանձնաժողովի նախագահը չիրկիզվող պահարանը, տեխնիկական սարքավորումները պահպանության է հանձնում ոստիկանության ծառայողներին, որի մասին գրանցամատյանում կազմվում է արձանագրություն:

ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ՕՐԸ

Մինչև տեղամասային կենտրոնի բացումը ժամը 7:00-8:00-ն տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գործողությունների հաջորդականություն.



- ստուգվում է պահարանին ստանձված թղթի ամբողջականությունը և ոստիկանության ծառայողներից ընդունվում է չիրկիզվող պահարանը.
- գրանցամատյանում կատարում է գրառում պահարանն ընդունելու մասին.
- իրականացվում է վիճակահանություն հանձնաժողովի անդամների գործառույթներն ու դրանց հերթափոխը որոշելու համար.
- վիճակահանության արդյունքները գրանցվում են գրանցամատյանում.
- տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի հանձնարարությամբ մասնագետը ստուգում է տեխնիկական սարքավորումների աշխատանքը, մուտքագրում է տեղամասի նույնականացման տվյալները և տպում է տվյալ տեխնիկական սարքավորման միջոցով գրանցված ընտրողների բացակայությունը հավաստող տեղեկանք.
- տեխնիկական սարքավորման միջոցով տպված գրանցված ընտրողների բացակայությունը հավաստող տեղեկանքը հրապարակվում և ստանձվում է գրանցամատյանում.
- բացվում է չիրկիզվող պահարանը.
- հանձնաժողովի յուրաքանչյուր անդամին հանձնվում է նախորդ օրվա վիճակահանությամբ իրեն տրամադրված անհատական կնիքը.
- գրանցամատյանում կնիք դնելով՝ հայտարարվում է կնիքի համարը.

- ստուգվում, փակվում և կնքվում է քվեատուփը (առկայության դեպքում՝ նաև շրջիկ արկղը)։
- հարյուրական փաթեթով քվեաթերթիկները և քվեարկության ծրարները հանձնվում է քվեաթերթիկներ և քվեարկության ծրարներ հատկացնող հանձնաժողովի անդամին (անդամներին)։
- հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ցուցակները հանձնվում են գրանցման համար պատասխանատու հանձնաժողովի անդամին (անդամներին)։
- հարյուր ինքնաստանձվող դրոշմանիշ հատկացվում է ինքնաստանձվող դրոշմանիշ փակցնող և քվեատուփի համար պատասխանատու հանձնաժողովի անդամին։

Վերոհիշյալ բոլոր գործողությունների մասին տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում կադարվում են համապատասխան գրառումներ։

ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ժամը 8:00-ին հանրաքվեի տեղամասը հայտարարվում է բացված և թույլատրվում է քվեարկության մասնակիցների մուտքը քվեարկության սենյակ։



1. Քվեարկության կարգը

Քվեարկությանը ներկայացած յուրաքանչյուր մասնակից պետք է գրանցվի։ Առանց սահմանված կարգով գրանցվելու՝ քվեարկության մասնակիցը չի կարող ստանալ քվեաթերթիկ և քվեարկել։

Քվեարկության յուրաքանչյուր մասնակից մոտենում է մասնագետին և ներկայացնում անձը հաստատող փաստաթուղթը։

Հանրաքվեի ժամանակ քվեարկությանը մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացու անձը հաստատող փաստաթղթերն են՝

- ✓ նույնականացման քարտը,
- ✓ կենսաչափական անձնագիրը,
- ✓ ոչ կենսաչափական անձնագիրը,
- ✓ անձնագրին կամ նույնականացման քարտին փոխարինող ժամանակավոր փաստաթուղթը՝ տրված լիազոր մարմնի կողմից:

Զինծառայողների համար՝

- ✓ զինվորական վկայականը կամ զինվորական գրքույկը, եթե գրանցվում են (քվեարկում են) զորամասում կազմված հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ցուցակում:

Կալանքի տակ գտնվող և պապիժը կրող՝ հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների համար՝

- ✓ քրեակադրարողական հիմնարկում գտնվող քաղաքացու անձը հաստատող փաստաթուղթը:

Քվեարկության մասնակիցների գրանցումը տեխնիկական սարքավորումների կիրառմամբ

Ինքնության ստուգում

Մասնագետը քաղաքացուց ստանում է անձը հաստատող փաստաթուղթը և ստուգում է, թե արդյո՞ք անձը հաստատող փաստաթղթի լուսանկարը համապատասխանում է ընտրողին:

- ! **Եթե քաղաքացին ներկայացրել է մեկ այլ անձի փաստաթուղթ, ապա մասնագետը պարտավոր է տեղեկացնել հանձնաժողովի նախագահին և հանձնել նրան ներկայացրած փաստաթուղթը: Հանձնաժողովի նախագահը պարտավոր է հրավիրել ոստիկանության աշխատակիցների, ովքեր կձեռնարկեն օրենքով նախատեսված միջոցներ:**

Մասնագետը փաստաթուղթը ներմուծում է տեխնիկական սարքավորման մեջ կամ տվյալները մուտքագրում է ստեղծաշարով:



Եթե քաղաքացին **ԳՐԱՆՑՎԱԾ** է տվյալ տեղամասի հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ցուցակում, ապա էկրանին հայտնվում է **ԿԱՆԱԶ** նշան. և քաղաքացու անունը, ազգանունը, լուսանկարը (էլեկտրոնային շտեմարանում դրա առկայության դեպքում), անձը հաստատող փաստաթղթի համարը և ցուցակում նրա հերթական համարը:



- I. Քվեարկության մասնակիցը ներմուծում է իր աջ ձեռքի ցուցամատի մատնահետքը: Դրա անհնարինության դեպքում մատնահետքը ներմուծվում է հետևյալ առաջնայնությամբ՝ ձախ ձեռքի ցուցամատը, աջ ձեռքի միջնամատը, ձախ ձեռքի միջնամատը, աջ ձեռքի մատնեմատը, ձախ ձեռքի մատնեմատը, աջ ձեռքի ճկույթը, ձախ ձեռքի ճկույթը, աջ ձեռքի բթամատը, ձախ ձեռքի բթամատը:

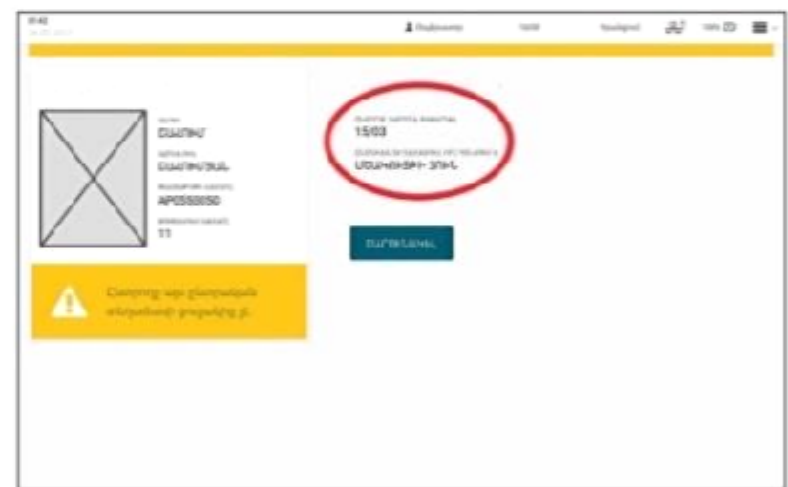
! Մատնահետքը ներմուծելու անհնարինության դեպքում մատնահետքի ներմուծման քայլը բաց է թողնվում:

- II. Դրանից հետո տեխնիկական սարքավորումը տպում է քվեարկության կտրոն, որը պարունակում է ցուցակում ընտրողի հերթական համարը, ազգանունը, անունը, անձը հաստատող փաստաթղթի համարը, քվեարկության կտրոնի հերթական համարը, իսկ թվային շտեմարանում առկա լինելու դեպքում՝ նաև լուսանկարը:



- III. Մասնագետը տպված քվեարկության կտրոնը անձը հաստատող փաստաթղթի հետ վերադարձնում է, որից հետո քվեարկության մասնակիցը մոտենում է գրանցումն իրականացնող հանձնաժողովի համապատասխան անդամին:
- IV. Գրանցումն իրականացնող հանձնաժողովի անդամը քվեարկության մասնակցից վերցնում է քվեարկության կտրոնը, հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ցուցակում գտնում է քաղաքացու տողը, քաղաքացին ստորագրում է իր տվյալների դիմաց՝ քվեարկության մասնակցի ստորագրության համար նախատեսված սյունակում, հանձնաժողովի անդամն իր անհատական կնիքն է դնում համապատասխան սյունակում, որից հետո անհատական կնիքով կնքում է քվեարկության կտրոնը և այն փոխանցում քաղաքացուն:

Եթե քվեարկության մասնակիցը **ԳՐԱՆՑՎԱԾ ՉԷ** տվյալ տեղամասի հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ցուցակում, ապա էկրանին հայտնվում է **ԴԵՂԻՆ** նշան: Այս դեպքում

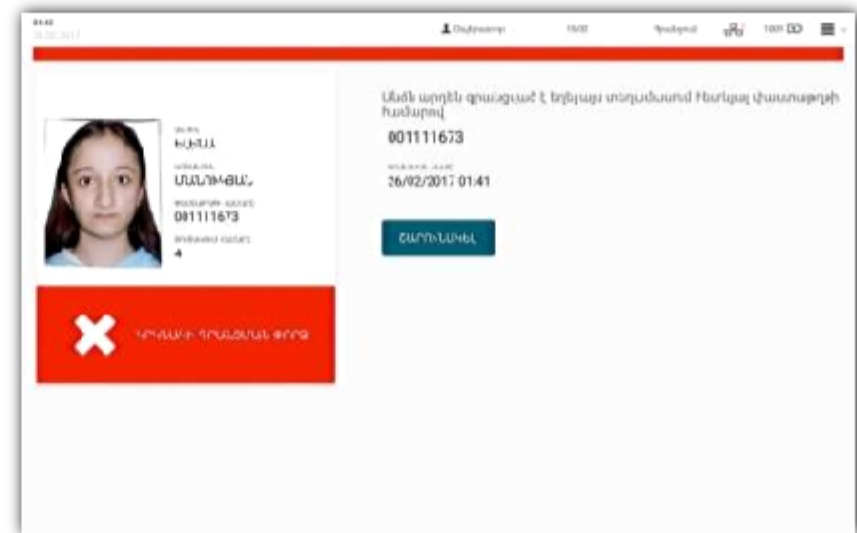


քաղաքացին ունի հետևյալ կարգավիճակներից որևէ մեկը.

- 1) քաղաքացին ընդգրկված չէ տվյալ տեղամասի ընտրողների ցուցակում և սարքավորմանը **ՀԱՅՏՆԻ Է**, թե որ տեղամասի ընտրող է,
- 2) քաղաքացին ընդգրկված չէ տվյալ տեղամասի ընտրողների ցուցակում և սարքավորմանը **ՀԱՅՏՆԻ ՉԷ**, թե որ տեղամասի ընտրող է,
- 3) քաղաքացին ներկայացրել է անձը հաստատող ժամկետանց փաստաթուղթ, մինչդեռ ունի մեկ այլ՝ վավերական փաստաթուղթ:

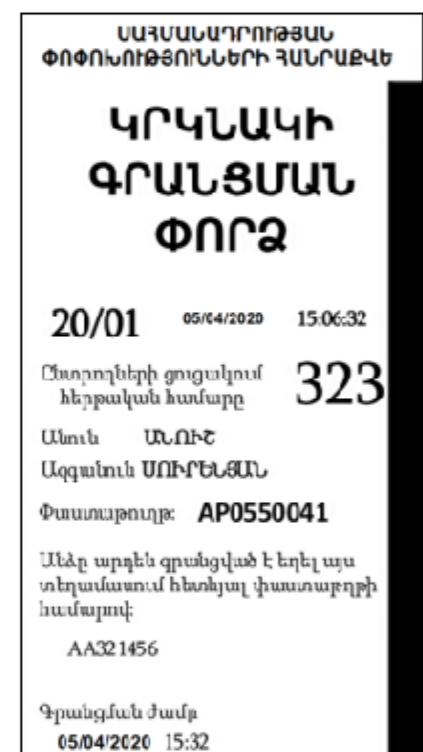
Նշված դեպքերում քաղաքացին դուրս է հրավիրվում քվեարկության սենյակից:

Եթե քաղաքացին իր անձը հաստատող որևէ փաստաթղթով արդեն իսկ մասնակցել է քվեարկությանը, էկրանին հայտնվում է **ԿԱՐՄԻՐ** նշան, ընտրողի անունը, ազգանունը, լուսանկարը (էլեկտրոնային շտեմարանում դրա առկայության դեպքում), անձը հաստատող փաստաթղթի համարը, տեղամասի ընտրողների ցուցակում հերթական համարը և «ԿՐԿՆԱԿԻ ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՓՈՐՁ» ծանուցումը, էկրանին հայտնվում է նաև այն փաստաթղթի համարը, որով անձն արդեն գրանցված է եղել տվյալ տեղամասում և գրանցման ամսաթիվն ու ժամը:



Ուշադրություն՝ կարմիր նշանի դեպքում տեխնիկական սարքավորման վրա միանում է ձայնային ազդանշան և տպվում է կրկնակի գրանցման փորձի կտրոն:

Մասնագետը տեղեկացնում է հանձնաժողովի նախագահին: Հանձնաժողովի նախագահը նման դեպքում քվեարկության սենյակ է հրավիրում ոստիկանության ծառայողներին, որոնք ձեռնարկում են օրենքով սահմանված միջոցներ:



Հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների գրանցումն առանց տեխնիկական սարքավորումների կիրառման իրականացվում է հետևյալ դեպքերում.

- ✓ գործառնալու հաշվառված քաղաքացիների ցուցակով քվեարկություն.
- ✓ քրեակատարողական հիմնարկում քվեարկություն.
- ✓ շրջիկ արկղով քվեարկություն.
- ✓ քվեարկության օրը տեղամասում կազմվող լրացուցիչ ցուցակով քվեարկություն.
- ✓ տեխնիկական սարքավորման խափանման կամ չլինելու պարագայում՝ քվեարկություն.

Ձորամասում հաշվառված
քաղաքացիների ցուցակով
քվեարկության դեպքում

Քվեարկության օրը տեղամա-
սում կազմվող՝ լրացուցիչ ցու-
ցակով քվեարկության դեպքում

մինչև մասնագետին մոտենալը քաղաքացիների
գրանցումն իրականացնող հանձնաժողովի
համապատասխան անդամը՝

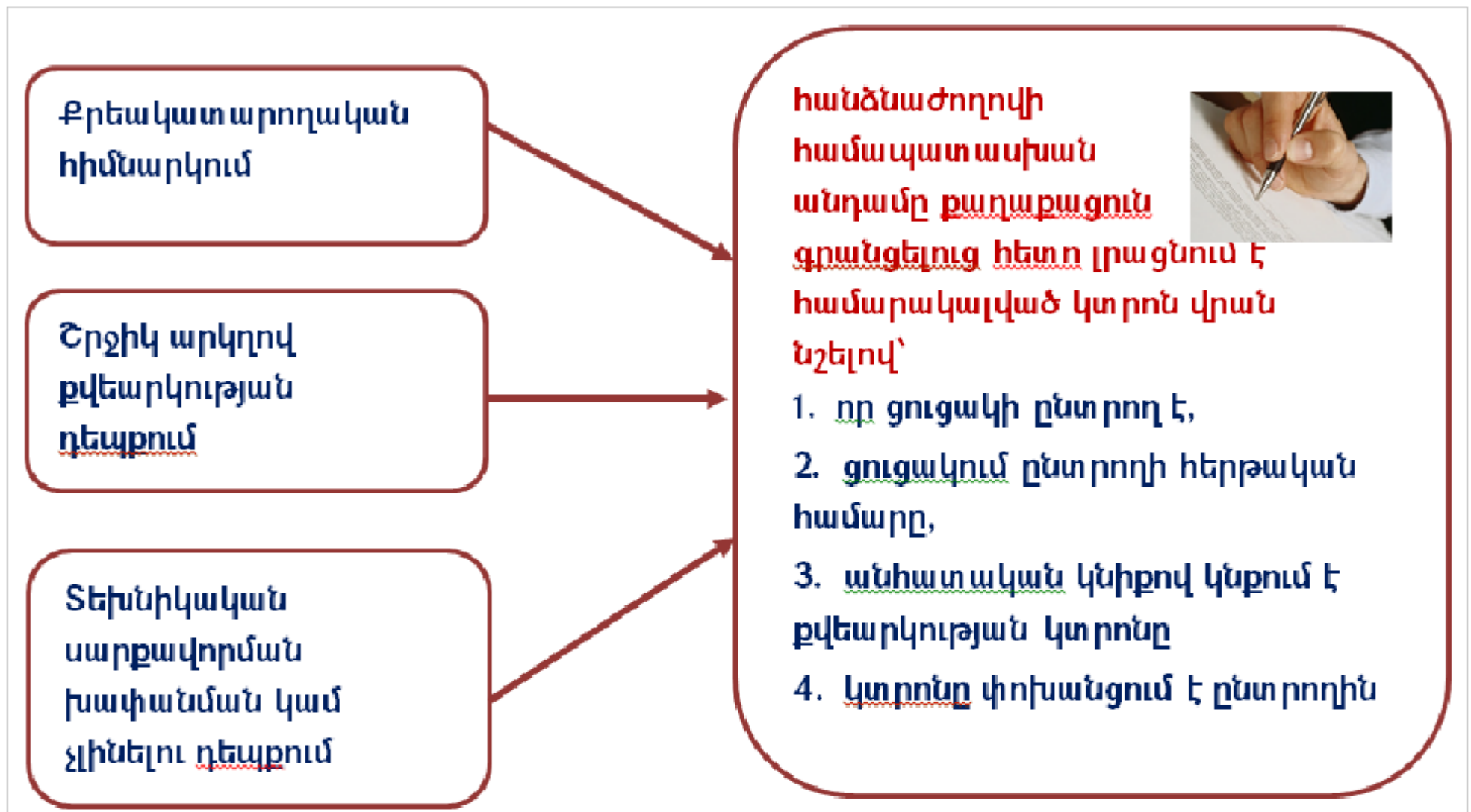
- ✓ ստուգում է քաղաքացու ինքնությունը.
- ✓ ցուցակում գտնում է քաղաքացու տվյալները,
- ✓ քվեարկության օրը տեղամասում կազմվող՝ լրացուցիչ ցուցակով քվեարկելու դեպքում լրացնում է քաղաքացու անունը, հայրանունը, ազգանունը.
- ✓ լրացնում է անձը հաստատող փաստաթղթի համարը.
- ✓ քաղաքացին ստորագրում է իր անվան դիմաց.
- ✓ հանձնաժողովի անդամը դնում է իր անհատական կնիքը ստորագրության դիմաց:

Մասնագետը տեխնիկական սարքավորման մեջ ներմուծում է, թե որ ցուցակի ընտրող է, ներմուծում է անձը հաստատող փաստաթուղթը, ապա ընտրողի համարը համապատասխան ցուցակում, որից հետո քաղաքացին ներմուծում է իր մատնահետքը:

Այդ գործողություններից հետո տեխնիկական սարքավորումը տպում է քվեարկության կտրոն, որը պարունակում է, թե որ ցուցակի ընտրող է, ընտրողի համարը համապատասխան ցուցակում և քվեարկության կտրոնի հերթական համարը և կտրոնը փոխանցում է քաղաքացուն:

Հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների գրանցումը.

- ✓ քրեակատարողական հիմնարկում քվեարկության դեպքում.
- ✓ շրջիկ արկղով քվեարկության դեպքում.
- ✓ տեխնիկական սարքավորման խափանման կամ չլինելու դեպքում:



2. Քվեաթերթիկ և քվեարկության ծրար ստանալը

Գրանցվելուց անմիջապես հետո քաղաքացին մոտենում է հանձնաժողովի՝ քվեաթերթիկների և քվեարկության ծրարների տրամադրման համար պատասխանատու անդամին:

Հանրաքվեի քվեարկության ժամանակ քվեաթերթիկների և քվեարկության ծրարների տրամադրման համար պատասխանատու հանձնաժողովի անդամը քաղաքացուն տրամադրում է հանրաքվեի մեկ քվեաթերթիկ և քվեարկության մեկ ծրար:

3. Քվեարկությունը

Ստանալով քվեաթերթիկը և քվեարկության ծրարը, քվեարկության մասնակիցը անցնում է քվեարկության խցիկ՝ քվեարկելու:



Քվեարկության մասնակիցը քվեաթերթիկը լրացնում է գաղտնի՝ քվեարկության խցիկում: **Արգելվում է** որևէ ձևով տեղեկանալ, թե քվեարկության մասնակիցը ինչպես է քվեարկում:

ՀԱՆՐԱՔՎԵԻ ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԴԵՊՔՈՒՄ

- ✓ քվեարկության մասնակիցը **V ձևի** նշում է կատարում «Այո» բառի դիմացի քառանկյունում, եթե համաձայն է ընդունել հանրաքվեի դրված հարցը
- ✓ քվեարկության մասնակիցը **V ձևի** նշում է կատարում «Ոչ» բառի դիմացի քառանկյունում, եթե համաձայն չէ ընդունել հանրաքվեի դրված հարցը,
- ✓ քվեաթերթիկն **առանց ծալելու** դնում է քվեարկության ծրարի մեջ:

Քվեաթերթիկն ինքնուրույն լրացնելու հնարավորություն չունեցող քվեարկության մասնակիցն իրավունք ունի հանձնաժողովի նախագահին տեղեկացնելուց հետո քվեարկության խցիկ հրավիրելու այլ անձի, **որը չպետք է լինի ընտրական հանձնաժողովի անդամ, վարահված անձ, դիտորդ, զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչ, այցելու:**

Անձն իրավունք ունի օգնելու քվեաթերթիկն ինքնուրույն լրացնելու հնարավորություն չունեցող միայն **ՄԵԿ** քվեարկության մասնակցի: Քվեաթերթիկն ինքնուրույն լրացնելու հնարավորություն չունեցող քվեարկության մասնակցին օգնող անձի տվյալները գրառվում են տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում:

Եթե քաղաքացին կարծում է, որ քվեաթերթիկը **սխալ է լրացրել կամ վնասել է**, ապա կարող է դիմել հանձնաժողովի նախագահին՝ նոր քվեաթերթիկ ստանալու համար: Հանձնաժողովի նախագահի հանձնարարությամբ քաղաքացուն հատկացվում է նոր քվեաթերթիկ:

Սխալ լրացված (վնասված) քվեաթերթիկն անհապաղ մարվում է:

Քվեարկելուց անմիջապես հետո **ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ՝**

- մոտենում է քվեատուփի մոտ ինքնաստանձվող դրոշմանիշ փակցնող և քվեատուփի համար պատասխանատու անդամին,
- նրան է հանձնում քվեարկության կտրոնը:

4. Քվեատուփի մոտ

Ինքնաստանձվող դրոշմանիշ փակցնող և քվեատուփի համար պատասխանատու հանձնաժողովի **ԱՆԴԱՄԸ՝**

- ✓ ստուգում է կտրոնը, իր նախաձեռնությամբ կամ հանձնաժողովի այլ անդամի կամ վստահված անձի պահանջով կարող է ստուգել նաև քաղաքացու անձը հաստատող փաստաթուղթը.
- ✓ առանց քվեարկության ծրարն քաղաքացուց վերցնելու քվեարկության ծրարի կտրվածքի միջով քվեաթերթիկին է փակցնում ինքնաստանձվող դրոշմանիշը.
- ✓ բացում է քվեատուփի ճեղքը և հնարավորություն է ընձեռում քվեարկության ծրարը գցելու քվեատուփի մեջ:



Եթե քաղաքացին **չի ներկայացնում** քվեարկության կտրոն, ապա ինքնաստանձվող դրոշմանիշ փակցնող և քվեատուփի համար պատասխանատու անդամը տեղեկացնում է տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահին, որն վերցնում է քվեարկության ծրարը, անհապաղ մարում է՝ առանց ծրարի պարունակությունն ստուգելու:



Քվեարկության մասնակիցն **իրավունք չունի** տեղամասային կենտրոնում հայտարարելու, թե ինչպես է քվեարկել:

Քվեարկելուց հետո քվեարկության մասնակիցն անհապաղ պետք է դուրս գա քվեարկության սենյակից:

Քվեարկության ընթացքում տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի ՆԱԽԱԳԱՀԸ՝

- մինչև **ժամը 11.30-ը, 14.30-ը, 17.30-ը և 20.30-ը** տարածքային ընտրական հանձնաժողով հաղորդում է համապատասխանաբար մինչև ժամը 11.00-ն, 14.00-ն, 17.00-ն և 20.00-ն տվյալ տեղամասում քվեարկությանը մասնակցած քաղաքացիների թիվը.
- պահպանում է կարգ ու կանոնը տեղամասային կենտրոնում և ապահովում է քվեարկության գաղտնիությունը.
- կարգավորում է քվեարկության մասնակիցների հոսքը տեղամասային կենտրոն.
- վիճակահանությունների արդյունքներին համապատասխան ապահովում է հանձնաժողովի անդամների՝ 2 ժամը մեկ պարբերականությամբ հերթափոխը.
- ըստ անհրաժեշտության քվեաթերթիկներ և քվեարկության ծրարներ է տրամադրում հանձնաժողովի՝ քվեաթերթիկների և քվեարկության ծրարների տրամադրման համար պատասխանատու անդամին.
- ինքնասուսնձվող դրոշմանիշ փակցնող և քվեատուփի համար պատասխանատու անդամին հատկացնում է ինքնասուսնձվող դրոշմանիշեր, եթե քվեարկության ընթացքում ինքնասուսնձվող դրոշմանիշ փակցնող և քվեատուփի համար պատասխանատու անդամին հատկացված ինքնասուսնձվող դրոշմանիշերը սպառվել են.
- նոր ինքնասուսնձվող դրոշմանիշերի հերթական խմբաքանակն է հանձնում ինքնասուսնձվող դրոշմանիշ փակցնող և քվեատուփի համար պատասխանատու անդամից քվեարկության կտրոնները ստանալուց հետո.
- հաշվում է ինքնասուսնձվող դրոշմանիշ փակցնող և քվեատուփի համար պատասխանատու անդամից ստացած քվեարկության կտրոնները, և թիվն արձանագրում է հանձնաժողովի գրանցամատյանում:

ՏԵՂԱՄԱՍԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՓԱԿՈՒՄԸ

Ժամը 20:00-ին տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը հայտարարում է քվեարկության ավարտի մասին և

- ✓ արգելում է քաղաքացիների մուտքը քվեարկության սենյակ,
- ✓ քվեարկության սենյակում գտնվող քաղաքացիներին քվեարկելու հնարավորություն է տալիս,
- ✓ փակում է քվեատուփի ճեղքը,
- ✓ փակում է տեղամասային կենտրոնը:

ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ

Քվեարկության արդյունքների ամփոփումը կատարվում է քվեարկության սենյակում:

Քվեարկության արդյունքների ամփոփումն սկսվում է անմիջապես քվեարկության ավարտից հետո և ընթանում առանց ընդհատման մինչև քվեարկության արդյունքների ամփոփման վերաբերյալ արձանագրության կազմումը:

Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովը մինչև քվեատուփը բացելը՝

- **փաթեթավորում է** հանձնաժողովի անդամների անհատական կնիքները, փաթեթը կնքվում և տեղադրվում է պարկում.
- **հաշվում է** հանրաքվեի տեղամասում հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների **հիմնական** ցուցակում քաղաքացիների ստորագրությունների հիման վրա **քվեարկության մասնակիցների ընդհանուր թիվը**
- Առկայության դեպքում **առանձին հաշվում է նաև՝**
 - ✓ քվեարկության օրն տեղամասում կազմված լրացուցիչ ցուցակում առկա ստորագրությունների թիվը,
 - ✓ շրջիկ արկղի միջոցով հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների **լրացուցիչ**

ցուցակներում ընգրկված քաղաքացիների ընդհանուր թիվը,

☑ շրջիկ արկղի միջոցով հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների **լրացուցիչ ցուցակներում** առկա ստորագրությունների թիվը:

- Այդ թվերը հրապարակվում և արձանագրվում են տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում:
- Հանձնաժողովի նախագահը գրանցամատյանում արձանագրված՝ տեղամասում քվեարկության մասնակիցների ընդհանուր թիվը կապի հնարավոր միջոցներով անհապաղ հայտնում է տարածքային ընտրական հանձնաժողով:
- Եթե տեխնիկական սարքավորումն անխափան աշխատել է քվեարկության ընթացքում, ապա տեխնիկական սարքավորման միջոցով տպում է տեղեկանք, որում նշվում են տարածքային ընտրական հանձնաժողովի և ընտրական տեղամասի համարները, տեխնիկական սարքավորման միջոցով գրանցված ընտրողների հերթական համարը համապատասխան տեղամասի հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ցուցակում: Տեղեկանքը պետք է պարունակի նշում այն ընտրողների վերաբերյալ, որոնց գրանցումն իրականացվել է անձը հաստատող փաստաթղթի տվյալները ստեղծաշարով տեխնիկական սարքավորման մեջ ներմուծելու միջոցով:
- Տեղեկանքը տպելու անհնարինության դեպքում այդ մասին համապատասխան գրառում է կատարվում գրանցամատյանում:
- Տեղեկանքի մեկ օրինակը, ստորագրված տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի կողմից և կնքված հանձնաժողովի կնիքով, տեղադրվում է պարկում:
- Տեղեկանքի մեկական օրինակ, ստորագրված տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի կողմից և կնքված

հանձնաժողովի կնիքով, ըստ պահանջի տրամադրվում է ամփոփման նիստին ներկա գտնվող վստահված անձանց, դիտորդներին:

- Հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ցուցակները (բացառությամբ զորամասում, քրեակատարողական հիմնարկում և ձերբակալված անձանց պահելու վայրում կազմվող քվեարկության մասնակիցների ստորագրված ցուցակների) տեղադրվում են առանձին պարկում (փոքր պարկ), փոքր պարկը փակվում է, պարկի վրա ստորագրում են հանձնաժողովի նախագահը և քարտուղարը, պարկը կնքվում է և պարկի վրա գրվում է տեղամասի համարը:

➤ *Զորամասում, քրեակատարողական հիմնարկում և ձերբակալված անձանց պահելու վայրում կազմվող հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ստորագրված ցուցակները փաթեթավորվում են առանձին, փաթեթը կնքվում է և տեղադրվում հանրաքվեի փաստաթղթերի մեծ պարկում:*

- **Հաշվում է** քվեարկության մասնակիցներից ստացված տեխնիկական սարքավորման միջոցով տպված քվեարկության կտրոնները, փաթեթավորում, փաթեթները կնքում և տեղադրում է պարկում:
- **Հաշվում է** քվեարկության մասնակիցներից ստացված համարակալված քվեարկության կտրոնները, փաթեթավորում, փաթեթները կնքում և տեղադրում է պարկում:
- **Հաշվում է** քվեարկության մասնակիցներից ստացված կտրոնների ընդհանուր թիվը:
- **Հաշվում է** չօգտագործված համարակալված քվեարկության կտրոնները, փաթեթավորում, փաթեթը կնքում և տեղադրում է պարկում: (*Համարակալված քվեարկության կտրոնները չօգտագործվելու դեպքում դրանք չեն հաշվվում, և նշվում է*

տարածքային ընտրական հանձնաժողովի հայկացրած կտրոնների թիվը):

- **Հաշվում է** չօգտագործված ինքնասուսնձվող դրոշմանիշերը, փաթեթավորում, փաթեթը կնքում և տեղադրում է պարկում:
- **Առանց հաշվելու փաթեթավորում է** չօգտագործված քվեաթերթիկները և սահմանված կարգով ներկայացնում տարածքային ընտրական հանձնաժողով:

! Այդ գործողությունների արդյունքները հրապարակվում են և արձանագրվում տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում:

Քվեաթերթիկների տեսակավորումը

- Հանձնաժողովի նախագահը բացում է քվեատուփը.
- քվեատուփից հանում քվեարկության մեկ ծրար.
- ցուցադրում այնպես, որ այն տեսանելի լինի ներկաների համար.
- քվեարկության ծրարից հանում է քվեաթերթիկը:

Քվեարկության ծրարի մեջ մեկից ավելի քվեաթերթիկներ գտնվելու դեպքում **հաշվարկում ընդգրկվում է** միայն սահմանված նմուշի քվեաթերթիկը, այսինքն՝ հաստատված նմուշի քվեաթերթիկը, որի վրա փակցված է այդ տեղամասի ինքնասուսնձվող դրոշմանիշը:

Ավելորդ գրառում պարունակող քվեարկության ծրարի դեպքում քվեաթերթիկը ծրարից չի հանվում, քվեարկության ծրարը դրանում գտնվող քվեաթերթիկի հետ անհապաղ մարվում է:

Հանձնաժողովի նախագահը հայտարարում է քվեաթերթիկի՝

- սահմանված կամ չսահմանված նմուշի լինելու մասին,
- սահմանված քվեաթերթիկի դեպքում՝ վավեր կամ անվավեր լինելու մասին:

Հանրաքվեի քվեարկության դեպքում սահմանված նմուշի քվեաթերթիկն **ԱՆՎԱՎԵՐ Է**, եթե

- ✓ միաժամանակ «ԱՅՈ» և «ՈՉ» բառերի դիմաց նշումներ է ներառում.
- ✓ որևէ նշում չի ներառում.
- ✓ բացի քվեարկության համար Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի սահմանած կամ դրան նմանվող նշանից, ներառում է այլ՝ քվեարկողի ինքնությունը բացահայտող նշում.
- ✓ ակնհայտ խախտված է քվեաթերթիկում նշում կատարելու սահմանված ձևը:

Սահմանված ձևի ոչ էական խախտումը չի կարող համարվել քվեաթերթիկի անվավերության հիմք, եթե քվեարկությանը մասնակցողի մտադրությունը հստակ է և աներկբա:

ՎԱՎԵՐ ՔՎԵԱԹԵՐԹԻԿԻ դեպքում հայտարարում է ինչպես է քվեարկված («Այո», «Ոչ»)

Քվեաթերթիկները տեսակավորելիս՝ հանձնաժողովի նախագահը՝

- քվեաթերթիկը ցուցադրվում է այնպես, որ տեսանելի լինի ներկաների համար.
- պահանջի դեպքում քվեաթերթիկը փոխանցվում է հանձնաժողովի մյուս անդամներին.
- հանձնաժողովի նախագահի հայտարարությանը համաձայն չլինելու դեպքում հանձնաժողովի անդամը ներկայացնում է առարկություն.
- առարկության դեպքում քվեարկության է դրվում հանձնաժողովի անդամի առաջարկությունը.
- քվեաթերթիկը դրվում է քվեաթերթիկների փաթեթի մեջ:

Այս գործողությունը կրկնվում է քվեատուփում առկա բոլոր ծրարների և քվեաթերթիկների համար:

Քվեաթերթիկները տեսակավորելուց հետո՝ մեկ առ մեկ հաշվարկվում են՝

- ✓ «ԱՅՈ» քվեարկված քվեաթերթիկները,
- ✓ «ՈՉ» քվեարկված քվեաթերթիկները,
- ✓ անվավեր քվեաթերթիկները:

Հաշվարկված թվերը բարձրաձայն հայտարարվում և արձանագրվում են գրանցամատյանում:

Տեսակավորման ողջ ընթացքում հանձնաժողովի անդամներին արգելվում է նշումներ կատարել, ինչպես նաև իրենց մոտ ունենալ գրիչներ, մատիտներ և նշումներ կատարելու այլ առարկաներ:

Բոլոր քվեաթերթիկները տեսակավորելուց հետո փաթեթավորվում են առանձին փաթեթներում, յուրաքանչյուր փաթեթի (ծրարի) վրա նշվում է դրա պարունակության մասին:

Հիմք ընդունելով կատարված հաշվարկները և գրանցամատյանում արձանագրված տվյալները տեղամասային ընտրական հանձնաժողովը **կազմում է տեղամասում քվեարկության արդյունքների արձանագրություն:**

Արձանագրության կազմումը հանձնաժողովը պետք է ավարտի քվեարկության ավարտից **12 ժԱՄ** հետո:

Արձանագրությունը կազմվում է 4 օրինակից.

- ✓ **1 օրինակը** փակցվում է տեղամասային կենտրոնում՝ հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ցուցակների կողքին.
- ✓ **1 օրինակը** տեղադրվում է հանրաքվեի փաստաթղթերի պարկում.
- ✓ **2 օրինակը** ներկայացվում են տարածքային ընտրական հանձնաժողով:

Արձանագրությունը **ՍՏՈՐԱԳՐՈՒՄ ԵՆ** հանձնաժողովի նախագահը, քարտուղարը և անդամները, **ԿՆՔՈՒՄ Է** հանձնաժողովի նախագահը:

Արձանագրության մեկ օրինակը հանրաքվեի փաստաթղթերի մեկանգամյա օգտագործման պարկում տեղադրելուց հետո պարկը պետք է փակվի: **Պարկը փակելու համար պատասխանատու է տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը:**

Քվեարկության ավարտից հետո ոչ ուշ, քան 14 ժամվա ընթացքում տարածքային ընտրական հանձնաժողով են ներկայացվում՝

- ✓ հանրաքվեի փաստաթղթերի մեկանգամյա օգտագործման պարկը.
- ✓ հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ստորագրված ցուցակների պարկը.
- ✓ չօգտագործված քվեարկության ծրարների փաթեթը.
- ✓ չօգտագործված քվեաթերթիկները.
- ✓ քվեարկության արդյունքների արձանագրության 2 օրինակը.
- ✓ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանը.
- ✓ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կնիքը.
- ✓ տեխնիկական սարքավորումը (սարքավորումները).
- ✓ քվեատուփը (քվեատուփերը),
- ✓ շրջիկ արկղը (առկայության դեպքում).
- ✓ քվեարկության խցիկները:

Հանրաքվեի փաստաթղթերը տարածքային ընտրական հանձնաժողով են տեղափոխում ոստիկանության ծառայողների ուղեկցությամբ: Վստահված անձինք կարող են իրենց միջոցներով ուղեկցելու հանրաքվեի փաստաթղթերը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովից տարածքային ընտրական հանձնաժողով տեղափոխող մեքենան:

ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՏԵՂԱՄԱՍԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՍՏԱՆԱԼՈՒՑ ՀԵՏՈ

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովում ստուգվում է հանրաքվեի տեղամասերում քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ արձանագրության կազմման վավերականությունը, իսկ թվաքանական սխալների առկայության դեպքում տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը և քարտուղարը վերացնում են այդ սխալները՝ ուղղումները վավերացնելով իրենց ստորագրություններով:



**Ելակերպային տվյալների փոփոխություն չի կատարվում:
Ելակերպային են տեղամասային ընտրական հանձնա-
ժողովի կողմից հապ-հապ հաշվելու միջոցով ստացված
տվյալները:**

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովում նշում է կատարվում տեղամասում քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ արձանագրության ընդունման ամսաթվի և ժամանակի մասին, ինչը վավերացվում է տարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի ստորագրությամբ և հանձնաժողովի կնիքով:

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովը համեմատում է տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կնիքի համարը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի արձանագրության կնիքի համարի հետ:

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովը պարբերաբար, բայց ոչ ուշ, քան **3 ԺԱՄԸ** մեկ տպում է քվեարկության արդյունքների աղյուսակավորումը:

Աղյուսակավորումը, վավերացված տարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի (տեղակալի) և քարտուղարի ստորագրություններով և հանձնաժողովի կնիքով, անհապաղ փակցվում է հանձնաժողովում՝ բոլորի համար տեսանելի տեղում: Հանրաքվեի տեղամասերում քվեարկության արդյունքների արձա-

նագրությունների տվյալների մուտքագրումը համակարգիչ տարածքային ընտրական հանձնաժողովն ավարտում է քվեարկության ավարտից հետո՝ ոչ ուշ, քան **20 ժԱՄՎԱ** ընթացքում: Տարածքային ընտրական հանձնաժողովն աղյուսակավորում է քվեարկության արդյունքները՝ ըստ տեղամասերի, ինչպես նաև գումարային արդյունքների: Քվեարկության արդյունքների աղյուսակավորման վերջնական օրինակը, վավերացված հանձնաժողովի նախագահի (տեղակալի) և քարտուղարի ստորագրություններով և հանձնաժողովի կնիքով, անհապաղ փակցնում է հանձնաժողովում՝ բոլորի համար տեսանելի տեղում: Ընտրական հանձնաժողովի նիստին ներկա գտնվելու իրավունք ունեցող անձանց պահանջով նրանց տրվում է տարածքային ընտրական հանձնաժողովի սպասարկման տարածքում քվեարկության արդյունքների աղյուսակավորման մեկ օրինակ՝ վավերացված հանձնաժողովի նախագահի (տեղակալի) և քարտուղարի ստորագրություններով ու հանձնաժողովի կնիքով:

Հանրաքվեի քվեարկության ժամանակ տարածքային ընտրական հանձնաժողովը հանրաքվեի տեղամասում քվեարկության արդյունքների արձանագրության մեկ օրինակը քվեարկության ավարտից **24 ժԱՄ** հետո ներկայացնում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով: Հանրաքվեի քվեարկության ժամանակ տարածքային ընտրական հանձնաժողովը քվեարկության հաջորդ օրը՝ **ժԱՄԸ 12.00-ԻՑ ՍԿՍԱԾ**, իրականացնում է հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների ցուցակների սկանավորում, որին կարող են հետևել ընտրական հանձնաժողովների անդամները, վստահված անձինք, դիտորդները և զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչները:

Հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների սկանավորված ցուցակները ոչ ուշ, քան սկանավորման աշխատանքներն սկսվելուց **24 ժԱՄ ՀԵՏՈ** պաշտոնապես հրապարակվում և ներբեռնելու և, ըստ տեղամասերի, որոնման հնարավորությամբ տեղադրվում են Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի համացանցային կայքում:

ՀԱՆՐԱՔՎԵԻ ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը տարածքային ընտրական հանձնաժողովներից ստացված հանրաքվեի տեղամասերում քվեարկությունների արդյունքների հիման վրա քվեարկության ավարտից ոչ ուշ, քան **24 ժԱՄ ՀԵՏՈ**, ամփոփում է հանրաքվեի քվեարկության նախնական արդյունքները, արձանագրությամբ վավերացնում դրանք:

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ քվեարկության օրվանից հետո՝ 7-րդ օրը, հիմք ընդունելով հանրաքվեի տեղամասերում քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ արձանագրությունները, վերահաշվարկի արդյունքները, քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ ընդունած որոշումները, կազմում է արձանագրություն՝ քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ:

* * *

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նորմատիվ և անհատական որոշումները տեղադրված են կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի համացանցային կայքում՝ <http://www.elections.am>:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԶԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉՆԵՐԻ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ԿԱՐԳԸ.....	3
ԶԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ, ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐԸ	7
ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ԵՎ ԱՆՑԿԱՑՈՒՄԸ.....	14
ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽՈՐԴ ՕՐԸ.....	14
ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ՕՐԸ	15
ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ	16
ՏԵՂԱՄԱՍԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՓԱԿՈՒՄԸ	26
ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ	26
ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՏԵՂԱՄԱՍԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՍՏԱՆԱԼՈՒՑ ՀԵՏՈ	33
ՀԱՆՐԱՔՎԵԻ ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄ.....	35